

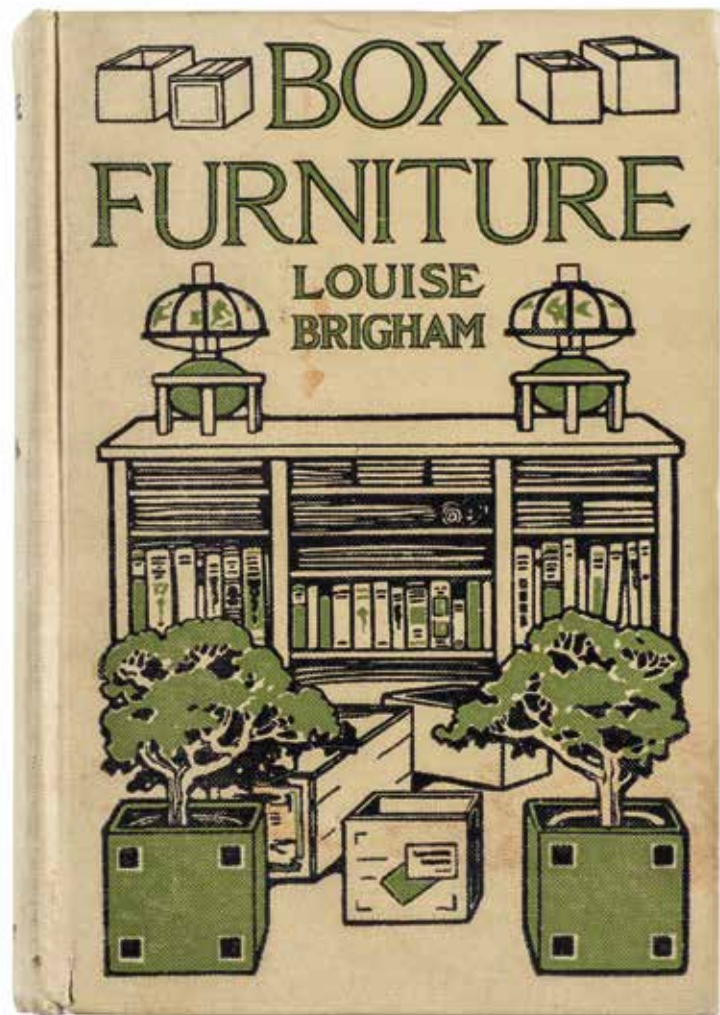
Vrouwen en hun prestaties werden doorheen de geschiedenis vaak in de schaduw gezet, waardoor we er vandaag maar weinig over weten. Binnen de ontwikkeling van het design was dat niet anders. Om een bijdrage te leveren aan het rechtzetten van dat historisch onevenwicht, maakten Viviane Stappmanns, Nina Steinmüller en Susanne Graner (Vitra Design Museum) de tentoonstelling *Here We Are! Women in Design, 1900 - Today*, te zien in Design Museum Brussels. Parallel loopt het luik *Untold Stories - Vrouwelijke ontwerpers in België, 1880-1980*, dat het onderwerp belicht in eigen land.

Vrouwen en design

Een historisch onevenwicht

Curatoren Stappmanns, Steinmüller en Graner plukten voor *Here We Are! Women in Design, 1900 - Today* uit de eigen archieven van het Vitra Design Museum (Weil am Rhein) en duikelden vergeten stukken en verhalen op. Ze waren zelf verbaasd over de schat aan waardevolle designs die in de archieven begraven lagen. Sommige namen kenden ze zelf nog niet, wat overigens niets zegt over het belang van de ideeën van deze vrouwen.

Een van Graners favoriete voorbeelden is Louise Brigham (1875-1956). Brigham reisde veel doorheen de Verenigde Staten en Europa en kwam zo ook op plekken waar er nog niet veel meubilair was. Daarop publiceerde Brigham in 1909 *Box Furniture*, waarin ze uiteenzet hoe je mooie en functionele meubels kan maken van houten kratten – gemakkelijk te vinden en goedkoop materiaal. Ze gaf ook workshops aan jongeren zonder privileges gebaseerd op haar kratdesigns. Dat maakt haar niet alleen een pionier van doe-het-zelfmeubilair, maar ook van sociaal design. En toch heeft geen enkel museum ooit een stuk van Brigham aangekocht. Het enige wat we nog kennen is haar boek.

Louise Brigham, *Box Furniture. How to Make a Hundred Useful Articles for the Home*, 1919, foto: Vitra Design Museum

Here We Are! Women in Design, 1900 - Today

Ontworpen door en voor mannen

Individuele verhalen zijn de stuwende kracht van deze tentoonstelling. Ze illustreren waarom en hoe vrouwen voortdurend over het hoofd werden gezien en hoe systemen en vooroordelen de situatie vandaag nog steeds beïnvloeden. Behalve dat deze ontwerpers automatisch minder serieus werden (en worden) genomen dan hun mannelijke collega's en daardoor minder kansen kregen, botsten ze ook tegen 'glazen muren'. Denk aan niet toegelaten worden tot universiteiten of niet toekomen aan een carrière omdat je het grootste deel van het huishouden en de zorg voor de kinderen op je moet nemen. Het is moeilijk om een carrière uit te bouwen wanneer de maatschappij je op verschillende manieren voor de voeten loopt.

De tentoonstelling benadrukt dat intussen bijna de helft van de designstudenten vrouwen zijn. Er komt dus steeds meer ademruimte voor vrouwen in het vak. Gelukkig maar, als je bedenkt dat heel wat ontwerpen enkel geschikt zijn voor mannen. Zo is het formaat van pakweg de iPhone gemaakt voor de ge-

middelde mannenhand, wat het voor veel vrouwen minder gebruiksvriendelijk maakt. Hetzelfde geldt voor crashtestdummy's, paspoppen die de reactie van het menselijk lichaam nabootsen in veiligheidstests voor bijvoorbeeld auto's, om de gevolgen van botsingen te simuleren en analyseren. Ze zijn ontworpen om de fysieke kenmerken, massa en flexibiliteit van een menselijk lichaam na te bootsen. Topidee, uiteraard. Maar al deze poppen waren tot 2022 gebaseerd op het mannelijk lichaam, waardoor vrouwen tot 73 procent meer risico lopen op zware lichamelijke schade in een auto-ongeval. Niet alleen zijn vrouwen gemiddeld kleiner en lichter, hun zwaartepunt zit ook op een andere plaats. Deze voorbeelden tonen dat een wereld die getekend wordt door mannen en voor mannen niet alleen onrechtvaardig is, maar tot op heden ook (in het beste geval) tot onhandigheden leidt en (in het slechtste geval) ronduit gevaarlijk is voor het welzijn van vrouwen.

Here We Are! Women in Design, 1900 - Today

Gebrekkige patenten

Het eerste deel van de expo richt zich op de ontwikkeling van design in Europa en de Verenigde Staten rond 1900, een periode gekenmerkt door de intensivering van de strijd voor vrouwenkiesrecht en emancipatie, wat weerspiegeld wordt in het design van sociale hervormers zoals Jane Addams en de al genoemde Louise Brigham. Het tweede deel van de tentoonstelling bekijkt de jaren 1920 tot 1950, waarin vrouwen als Charlotte Perriand en Eileen Gray internationaal bekend werden, ondanks de aanhoudende patriarchale structuren. Veel ontwerpers werkten toen ook samen met hun mannelijke partners, maar hun bijdragen werden vaak ondergewaardeerd of op naam van hun mannen gezet.

Zo kon Flora Steiger-Crawford (1899-1991), de eerste vrouw die afstudeerde in de richting architectuur aan de Federale Ho-

geschool voor Technologie in Zürich, haar ontwerp voor stapelbare buisstoelen niet patenteren, omdat vrouwen dat van overheidswege niet mochten. Wie het certificaat wel mocht tekenen? Haar man, Rudolf Steiger. Tot op heden staat haar ontwerp op zijn naam. "We zijn erachter gekomen dat dit design eigenlijk van haar is, omdat het zo in haar dagboek staat. Het toont hoe belangrijk het is om grondig onderzoek te doen en af en toe verder na te denken. Zo zijn er nog veel voorbeelden", aldus Graner. "Er zijn zoveel verhalen die nog nooit werden verteld. Ik ben blij dat er in Brussel nog meer stemmen aan worden toegevoegd." Zo bracht Design Museum Brussels parallel met deze expo voor het eerst werk samen van meer dan vijftig vrouwelijke ontwerpers en makers die actief waren in België tussen 1880 en 1980.

Innovatie kent geen geslacht

Het derde deel van de tentoonstelling richt zich op de jaren 1950 tot 1980, een tijd van grote veranderingen, en het vierde deel brengt ons naar het heden, waarin werken van gevestigde internationale ontwerpers zoals Matali Crasset en Patricia Urquiola laten zien dat een succesvolle carrière in design tegenwoordig kan en hoe vrouwelijke ontwerpers de grenzen van hun discipline verleggen. Kijk maar naar Julia Lohmann (1977), met haar onderzoek naar duurzame materialen uit zeealgen, en Christien Meindertsma (1980) en haar kritische blik op productieprocessen.

Of er een verschil is tussen ontwerpen van mannen en vrouwen? Graner moet daar niet lang over nadenken: "Nee, binnen ons onderzoek bleek geslacht compleet irrelevant voor kwaliteit en innovatie. Mochten we in de expo alle labels weghalen, dan zou niemand kunnen raden of het gaat om ontwerpen van mannen of vrouwen." Om de ongelijkheid in zowel de praktijk als het onderzoek bij te benen, suggereert ze om te herevalueren wat we als design beschouwen en om de prestaties van vrouwen

uit de archieven te vissen. "We moeten ons begrip van design verruimen. Er zijn in de geschiedenis zeer interessante voorstellen geweest van vrouwen die niet als 'design' erkend werden. Bovendien hebben we als museum impact op hoe we de ontwerpen die we kiezen tentoonstellen, hoe we selecteren, wie we als ontwerper zien ... Dat is onze bijdrage." **YASMIN VAN 'TVELD**

INFO *Here We Are! Women in Design, 1900-Today* – Nog tot 9 maart – *Untold Stories - Vrouwelijke ontwerpers in België, 1880-1980* – Nog tot 13 april – Open: elke dag van 11 tot 19 uur – Design Museum Brussels, Belgiëplein, 1020 Brussel – T 02 669 49 29 – designmuseum.brussels ARCHIEF Artikel *Vrouwenstreken*: OKV 2011, nr. 1, blz. 31 – Thema *Het penseel in vrouwenhanden*: OKV 2016, nr. 2 – okv.be/tijdschrift

Here We Are! Women in Design, 1900 - Today

